

אינתפאדה ו"תריתל" בפאס

ההיסטוריה המרוקאית מציינת בגאווה את "אינתפאדת פאס", האירוע הראשון שבו התקוממו המוני צעירים מרוקאים נגד שלטון הכיבוש הצרפתי, שהכניע זה עתה את הסולטן. היהודים זוכרים מאותה התקוממות את "התריתל" - הפוגרום בה"א הידיעה, שבמסגרתו הסתערו המוני חיילים ואזרחים מוסלמיים על "המלאח", הרובע היהודי של פאס, ביום ל' בניסן תרע"ב (17.4.1912), כשהם מכלים את חמתם על כניעתה של מרוקו לצרפתים, בבתי היהודים. במשך שלושה ימים השתולל ההמון. למעלה מחמישים יהודים נרצחו באכזריות, ורבים אחרים נפצעו קשה, עברו התעללויות, ובתיהם ובתי הכנסיות שלהם עלו באש. מאות כתבי יד נדירים ועתיקים שהוחזקו בבתי היהודים בשכונה אבדו לבלי שוב. ממשלת הסולטן, שנטלה בתחילת האירועים מהיהודים את כלי הנשק שהחזיקו, נעתרה בסוף לתחינת הניצולים ופתחה בפניהם את גן החיות של הסולטן. הם הסתתרו שם עד שהצרפתים השיבו את הסדר לעיר. אט אט שבו החיים למסלולם, וסיוע רב מיהדות העולם הועבר לשיקום הקהילות שנפגעו. ככל שחלף הזמן חשו היהודים כי הם מוגנים תחת שלטון צרפת, אולם זכר מוראות "התריתל" היווה סוג של אות אזהרה כי לא לעולם חוסן.